

CZU 343.9+343.1

DOI 10.5281/zenodo.4682647

TEMEIURILE ȘI CONDIȚIILE PENTRU EFECTUAREA MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Boris GLAVAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*

Lucrarea reprezintă o cercetare a prevederilor legale naționale cu privire la temeiurile și condițiile pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații prevăzute în art.19 al Legii nr.59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații și art.1321; 1323 CPP al RM. Autorul, axându-se pe literatura de specialitate, jurisprudența națională și experiența CEDO încearcă să scoată în evidență anumite aspecte care pun în dificultate înțelegerea unitară și aplicarea practică a prevederilor legale referitoare la subiectul abordat.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigație, măsuri speciale de investigație, temei, condiție, ofițer de investigații, infracțiuni, proces penal, urmărire penală, procedeu probatoriu.

TERMS AND CONDITIONS FOR THE ACCOMPLISHMENT OF SPECIAL INVESTIGATION MEASURES

Boris GLAVAN,

*PhD, associate professor,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA*

The paper represents an investigation of the national legal provisions regarding the grounds and conditions for carrying out the special investigation measures provided in art.19 of Law no. 59/2012 regarding the special investigation activity and art. 1321;1323 CPC of the Republic of Moldova. The author, focusing on the specialized literature, the ECHR experience tries to highlight certain aspects that hinder the unitary understanding and the practical application of the legal provisions regarding the approached subject.

Keywords: special investigation activity, special investigation measures, grounds, condition, investigating officer, offenses, criminal trial, criminal investigation, evidentiary procedure.

Introducere. Caracterul tainic de realizare al activității speciale de investigații (ASI) întotdeauna a trezit curiozitatea și interesul mediului academic în a-i cunoaște metodele și procedeele specifice, fiind purtate discuții aprinse la capitolul moralității, necesității, admisibilității, proporționalității și corespunderii lor rigorilor statului de drept.

Asigurarea legalității, ca principiu fundamental al ASI, este strâns legată de cunoașterea și aplicarea corectă a temeiurilor și condițiilor efectuării măsurilor speciale de investigații (MSI), fiindcă procedura stabilită de lege cu privire la efectuarea MSI doar în prezența anumitor temeiuri și condiții constituie atât o posibilitate de restricționare legală a drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor implicați în domeniul ASI, precum și un mijloc de protejare a re-

spectivelor drepturi contra eventualelor abuzuri ce ar putea fi comise de unii funcționarii competenți să efectueze MSI.

Temeiurile și condițiile efectuării MSI constituie garantul celui de al doilea principiu al ASI (art.3 al Legii nr.59/2012) – respectarea drepturilor constituționale ale persoanei, indicatorul principal al legitimității efectuării MSI fiind axat anume pe stabilirea în fiecare caz concret a prezenței temeiurilor și condițiilor legale de inițiere, efectuare, prelungire și încetare a MSI.

Valoarea temeiurilor și condițiilor legale de efectuare a MSI constă și în faptul că acestea permit verificarea legalității realizării MSI. Nu în ultimul rând, interpretarea corectă a temeiurilor și condițiilor de efectuare a MSI este importantă și pentru utilizarea în continuare a rezultatelor obținute prin realizarea respectivelor măsuri.

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: gramaticală, sistemică, logică, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și comparație.

Rezultate obținute și discuții. Legislația națională nu definește conceptul de temeii pentru efectuarea MSI ci indică doar lista, sau mai bine zis listele acestora, în cele două acte legislative: Legea nr.59/2012 și CPP. În general, se poate spune că lista completă a temeierilor pentru efectuarea MSI se regăsește în art.19 al Legii nr.59/2012, în total fiind indicate cinci puncte, două dintre care se repetă și în art.132³ al CPP și, alături de acestea, mai indicându-se încă un punct ce nu are corespondență în Legea nr.59/2012.

rări) și 2) temeieri formale (dispoziții, interpelări, rapoarte).

Întrebare: care este numărul minim de temeieri pentru efectuarea unei MSI și la care categorie (formală sau reală) ar trebui să se atribuie? Întrebarea s-ar părea irelevantă în cazul MSI efectuate în cadrul PP, fiindcă toate cele trei temeieri indicate în art.132³ al CPP fac parte din categoria celor formale (actele procesuale de dispoziție; interpelările organizațiilor internaționale; cererile de comisie rogatorie).

Pare absolut evident faptul că pentru efectuarea unei MSI este suficient un singur temeii – ordonanța procurorului, de exemplu, pentru MSI autorizate de către procuror, sau încheierea jude-

Legea nr.59/2012 (art.19)	CPP (art. 132 ³)
1) circumstanțele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale;	
2) informațiile , devenite cunoscute, privind: ...	
3) actele procesuale ale ofițerului de urmărire penală, ale procurorului sau ale judecătorului de instrucție în cauzele penale aflate în procedura acestora;	1) actele procesuale de dispoziție ale ofițerului de urmărire penală, ale procurorului sau ale judecătorului de instrucție în cauzele penale aflate în procedura acestora;
4) interpelările organizațiilor internaționale și ale autorităților de drept ale altor state în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte	2) interpelările organizațiilor internaționale și ale autorităților de drept ale altor state în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;
5) raportul ofițerului de investigații privind circumstanțele ce pun în pericol securitatea proprie, a familiei sale și a persoanelor apropiate lui.	
	3) cererile de comisie rogatorie ale organelor de drept ale altor state în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Analizând în ansamblu prevederile celor două acte legislative, observăm că aceste din urmă trei temeieri indicate în CPP sunt valabile pentru MSI efectuate în cadrul PP, iar restul temeierilor sunt pentru efectuarea MSI în afara PP. Totodată, observăm și faptul că întreaga listă a respectivelor temeieri, constituită din ambele acte normative, poate fi divizată în două categorii: 1) temeieri de facto sau reale (informații, circumstanțe, împreju-

cătorului de instrucție pentru MSI autorizate de către judecător. Nu este clar însă de ce legiuitorul folosește forma pluralului a termenului „temeii” atunci când dispune legalitatea efectuării MSI sau de încetare a acestora. În art.132⁴ al CPP este indicat: „Dacă sunt temeieri suficiente, judecătorul de instrucție, prin încheiere motivată, confirmă legalitatea efectuării acestor măsuri” (alin.(3)); „Procurorul este obligat să dispună încetarea măsurii

speciale de investigații de îndată ce au dispărut temeiturile și motivele care au justificat autorizarea ei ...” (alin.(8)). Prevederi similare sunt și în Legea nr.59/2012: „Procurorul sau, după caz, conducătorul subdiviziunii specializate va dispune încetarea măsurii speciale de investigații înainte de expirarea termenului pentru care aceasta a fost autorizată imediat ce au dispărut temeiturile și motivele ce au justificat autorizarea ei” (art.20 alin.(8)).

Având în vedere că la un anumit moment, conform prevederilor legale, temeiturile ar putea să dispară, se poate concluziona că temeiturile pentru efectuarea MSI sunt totuși altceva decât actele formale de dispunere a MSI, ori este absolut inadmisibil să dispară ordonanța procurorului sau încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a dispus respectiva MSI. Aceeași concluzie derivă și din prevederile legale ce se referă la realizarea măsurilor în cazurile ce nu suferă amânare, judecătorul de instrucție, fiind informat în decurs de 24 de ore de la inițierea MSI și prezentându-i-se toate materialele necesare, constată prezența temeiturilor suficiente și legalizează efectuarea respectivei măsuri (art.132⁴ alin.(3) CPP). De aici rezultă că temeiturile au existat și înainte de momentul emiterii actului de dispunere a MSI, judecătorul doar constată prezența respectivelor temeiuiri.

Din expresia „au dispărut temeiturile și motivele” se creează impresia că temeiturile nu se identifică cu motivele, fiecare dintre acești termeni având propriul conținut. Pe de altă parte, nu este clar când ar trebui să înceteze MSI, atunci când au dispărut toate temeiturile și motivele sau este suficient să dispară doar o mică parte dintre acestea? De răspuns la întrebare depinde și aprecierea legalității MSI. Se va considera oare legală MSI realizată în prezența temeiturilor dar în lipsa motivelor? Sau viceversa, în lipsa temeiturilor și în prezența motivelor? Dacă admitem că actele formale de dispunere a MSI nu sunt temeiuiri de efectuare a acestora atunci apare întrebarea: care sunt totuși temeiturile prevăzute de CPP pentru efectuarea MSI? Se pare că, în pofida titlului art.132³ al CPP „Temeiturile pentru efectuarea măsurilor speciale”, de fapt în acest articol se regăsesc tipurile de acte de dispunere a MSI, nu însă și temeiturile pentru efectuarea MSI.

Amintim că legalitatea ingerinței în drepturile persoanei, conform observațiilor CEDO, nu se referă doar la baza legală din dreptul intern, ci vizează și „calitatea legii” [1; 13], ceea ce înseamnă

că legea trebuie să fie suficient de accesibilă și previzibilă. Legea trebuie să fie, în primul rând, **accesibilă** în mod adecvat, respectiv cetățeanul trebuie să fie capabil să înțeleagă că este corespunzătoare în circumstanțele reglementărilor legale aplicabile unui anumit caz [7]. În al doilea rând, legea trebuie să fie **previzibilă**, adică să fie redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane – care la nevoie poate apela la consultanță de specialitate – să-și corecteze conduita. Persoana trebuie să fie capabilă să prevadă într-o măsură rezonabilă consecințele unei acțiuni, în circumstanțele date. Legea trebuie să fie suficient de clară cu privire la împrejurările sau condițiile care justifică aplicarea ei și să conțină măsuri de protecție a persoanei împotriva ingerințelor arbitrare [4; 6; 7;].

Conceptul de temei de efectuare a MSI. În literatura de specialitate există multiple opinii cu privire la subiectul abordat, fiecare fiind originală în felul său.

Conform dicționarului juridic, înțelesul termenului „*temei*” implică o cauză, un motiv suficient care să justifice ceva. Anume caracterul suficient al unui motiv îi oferă posibilitatea de a-l recunoaște în calitate de temei [12].

Unii cercetători consideră că prin temei de efectuare a MSI se înțelege datele de fapt suficiente pentru a crede că a fost comisă o faptă care se încadrează sub semnele unei sau altei componente de infracțiune, sau că anumite evenimente sau acțiuni pot reprezenta o amenințare la adresa securității militare, economice, informaționale și de mediu a statului [21].

O opinie asemănătoare este că temeiul de efectuare a MSI ar presupune circumstanțe prevăzute de lege care sunt importante pentru rezolvarea sarcinilor ASI și care ar explica motivul efectuării MSI [20].

Într-o altă concepție prin temei de efectuare a MSI ar trebui să înțelegem un fapt juridic care dă naștere unei relații de investigație operativă, în urma căreia pot fi restrânse drepturile și libertățile unei persoane [22].

Alți cercetători sunt de părere că temeiturile ca și conținut trebuie să fie de natură obiectivă, ceea ce implică existența lor sub formă de informații înregistrate în anumite documente de format operativ sau procesual și care obligă ofițerii de investigații să întreprindă acțiuni concrete pentru realizarea MSI în conformitate cu compe-

tențele care le sunt atribuite [23].

Există și opinia conform căreia temeiurile efectuării MSI ar trebui divizate în formale și reale. Fiecare MSI ar trebui să aibă propriile motive directe sub forma unor informații concrete despre unele evenimente criminale și care determină efectuarea anumitor acțiuni speciale de investigații. Pe lângă temeiurile reale de efectuare a MSI, mai sunt necesare și temeiuri juridice sau formale sub formă de documente juridice care conțin astfel de informații [24].

Luând în considerare opiniile cercetătorilor, se poate spune înainte de toate că pentru realizarea unei MSI este necesar cel puțin un temei. Desigur că o MSI ar putea să fie efectuată în baza unui sau altui temei, sau în baza mai multor temeiuri la un loc. Însă ceea ce pare important de spus este însuși faptul că pentru efectuarea unei MSI este suficient și un singur temei. Negarea acestei afirmații ar însemna nu doar polemici interminabile cu privire la numărul minim de temeiuri pentru efectuarea unei MSI, dar și denaturarea conceptului de temei.

Delimitarea temeiurilor de efectuare a MSI în formale și reale și afirmarea faptului că temeiurile reale trebuie să se regăsească în temeiurile formale vine în contradicție cu însuși conceptul de temei. Combinarea mai multor elemente într-un tot întreg ca acesta la rândul său să poată îndeplini funcția de temei de efectuare a MSI ni se pare absolut normală. Ceea ce ni se pare în neregulă este ca fiecare element în parte să fie numit tot temei de efectuare a MSI. S-ar putea ca respectivele elemente să fie și ele temeiuri pentru altceva, însă nu pentru efectuarea MSI. Ceea ce unii cercetători numesc temeiuri formale (ordonanțe, interpelări, cereri) de fapt nu sunt temeiuri de efectuare a MSI, ci mai degrabă forma de expunere, de reflectare a respectivelor temeiuri. Negarea acestor afirmații ar însemna deschiderea posibilităților pentru abuzuri. Ordonanța procurorului privind efectuarea MSI nu ar trebui pusă în aplicare dacă în ea nu este indicat temeiul, adică motivul real care să justifice efectuarea MSI.

Acestea fiind spuse, putem menționa că temei de efectuare a MSI nu este însuși actul de dispunere a MSI (ordonanța procurorului ...), ci motivul real sau cumulul de circumstanțe reale care creează necesitatea realizării MSI reflectate în respectivul act. Pe de altă parte, trebuie spus și faptul că nu orice motiv care ar justifica efectuarea MSI constituie temei de realizare a acesteia.

Există un cerc restrâns, limitat de motive care pot însuși titlul de temei de efectuare a MSI și cercul acestora sau, mai bine zis, lista acestora este strict sau ar trebui să fie strict reglementată în lege. Nici un alt motiv neprevăzut în lege nu poate și nici nu trebuie să fie considerat temei de efectuare a MSI, deoarece doar prin indicarea lor expresă în lege se poate obține legalitatea și respectarea drepturilor persoanei la realizarea MSI.

Astfel, constatăm faptul că legea procesual-penală stipulează doar actele de dispunere a MSI, nu însă și temeiurile care ar justifica efectuarea acestor măsuri. Deci găsim neadecvat folosirea termenului „temei” în titlul și conținutul art.132³ CPP, deoarece sunt indicate doar actele de dispunere a MSI nu însă și temeiurile de efectuare a acestora, temeiurile ca atare fiind doar prezumate. Găsim neadecvată expresia „*temeiurile și motivele*” folosită în CPP, deoarece motivele de fapt și sunt temeiuri. Este mai degrabă o deficiență de exprimare, avându-se probabil în vedere atât temeiurile ca atare, cât și actele în care acestea sunt reflectate. În acest context, este indicată înlocuirea expresiei „*dacă au dispărut temeiurile și motivele*” folosită în conținutul art.132⁴ CPP cu expresia „*dacă a dispărut temeiul*”, iar în conținutul art.132³ al CPP să se indice expres care motive de facto sunt temeiuri pentru efectuarea MSI.

În art.19 al Legii nr.59/2012 spre deosebire de art.132³ CPP se indică atât temeiurile ca atare, cât și actele de dispunere a MSI. Nici un alt motiv neprevăzut în lege nu poate fi temei pentru efectuarea MSI. Bunăoară, nu poate servi temei pentru efectuarea MSI informațiile cu privire la pregătirea unei contravenții sau unui delict civil, fiindcă un astfel de temei nu este prevăzut în lege.

Rezumând cele discutate mai sus, putem formula propria noțiune a temeiului de efectuare a MSI, ca fiind: ***motivul real prevăzut în lege ce justifică necesitatea efectuării MSI reflectat în anumite documente formale (raport, ordonanță, încheiere).***

Conținutul și analiza temeiurilor de efectuare a MSI.

Circumstanțele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale este **primul punct** stipulat în art.19 al Legii nr.59/2012 în calitate de temei de efectuare a MSI.

Efectuarea urmăririi penale ca fază premergătoare judecării are rolul de a evita trimiterea în judecată a tuturor persoanelor asupra cărora pla-

nează o suspiciune că ar fi comis o infracțiune, având în vedere că judecata se desfășoară cu respectarea principiului publicității, lucru care ar fi destul de dăunător pentru o persoană nevinovată.

Începerea urmăririi penale este o fază extrem de importantă a PP, presupunând că organele de urmărire penală cunosc despre faptul că s-a comis o infracțiune și se întreprind măsurile corespunzătoare pentru descoperirea și cercetarea ei. Această fază procesuală este importantă și prin implicarea anumitor drepturi și obligații atât ale organului de urmărire penală cât și ale celorlalți participanți la proces.

Conform art. 274 CPP organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art.262 și 273 are la dispoziție 30 de zile pentru a dispune prin ordonanță începerea sau neînceperea UP. Astfel, organul de urmărire penală are obligația să verifice prin toate căile legale, pe de o parte, dacă există o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune, iar pe de altă parte, dacă nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală indicate la art.275 CPP, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

Din momentul sesizării sau autosesizării până la darea ordonanței de începere a urmăririi penale, înăuntrul acestui termen, organul de urmărire penală poate efectua doar acțiunile procesuale prin care nu este adusă atingere drepturilor părților. În fond, se vor efectua acțiunile ce nu suferă amânare în scopul constatării bănuielii rezonabile. La modul concret, din momentul înregistrării sesizării cu privire la infracțiune și până la darea soluției de începere a urmăririi penale, conform recomandărilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, pot fi efectuate următoarele procedee probatorii (acțiuni de urmărire penală):

1. audierea martorilor;
2. cercetarea la fața locului;
3. prezentarea spre recunoaștere;
4. experimentul;
5. examinarea corporală;
6. examinarea cadavrului;
7. constatarea tehnico-științifică și medico-legală.

Legiuitorul a admis desfășurarea acestor procedee probatorii din considerentul că ele pot fi desfășurate fără antrenarea făptuitorului. Efectuarea altor acțiuni procesuale până la începerea urmăririi penale nu se admite, deoarece există riscul

excluderii probelor (datelor) în baza art. 94 alin. (1) pct. 8) CPP [18; 11, p.638].

Conform aceluiași recomandări ale Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, formulate în baza prevederilor art.132¹ alin.(1) CPP, precum și Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.4s-10/13 [14], MSI reglementate de Secțiunea a 5-a, Capitolul III din CPP pot fi efectuate numai în cadrul urmăririi penale (UP). Deci rezultă că în cadrul PP, din momentul sesizării și până în momentul pornirii UP, precum și după finalizarea UP și până la finalizarea PP, nu pot fi realizate MSI incluse în CPP.

Totodată, dacă analizăm mai bine, observăm că din momentul sesizării sau autosesizării despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni nu pot fi efectuate nici celelalte MSI prevăzute în Legea nr.59/2012, deoarece PP, conform prevederilor art.1 CPP, se consideră deja început, iar respectivele MSI se realizează în afara PP, ceea ce înseamnă că ele ar putea fi efectuate până la momentul sesizării sau autosesizării despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de CP. Aceste MSI nu vor putea fi realizate nici în faza de după finalizarea UP și până la finele PP. Desigur că această situație de fapt nu corespunde sarcinilor ASI prevăzute în art.2 al Legii nr.59/2012 și necesită să fie revăzută și adaptată astfel încât întreg potențialul ASI să fie valorificat. Până atunci, legea este așa cum este și orice MSI efectuată altfel decât este prevăzut în lege va fi considerată ilegală.

În temeiul prevederilor art.20 al Legii nr.59/2012 în afara PP se admit următoarele MSI:

- chestionarea;
- culegerea informației despre persoane și fapte;
- identificarea persoanei,
- identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic;
- urmărirea vizuală;
- investigația sub acoperire;
- achiziția de control;
- colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată;
- cercetarea obiectelor și documentelor.

Al doilea temei privind realizarea MSI stipulat în art.19 al Legii nr.59/2012 este unul foarte complex și se referă la diverse tipuri de informații

devenite cunoscute, privind:

fapta prejudiciabilă în curs de pregătire, de comitere sau comisă, precum și persoanele care o pregătesc, o comit ori au comis-o;

persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori care se eschivează de la executarea pedepsei penale;

persoanele dispărute fără urmă și necesitatea stabilirii identității cadavrelor neidentificate;

circumstanțele care pun în pericol ordinea publică, securitatea militară, economică, ecologică sau de altă natură a statului;

circumstanțele ce pun în pericol securitatea investigatorului sub acoperire sau a membrilor familiei acestuia;

Deși legea nu indică expres cui anume trebuie să devină cunoscute informațiile respective, presupunem că este vorba totuși despre ofițerul de investigație, organul de urmărire penală sau procuror.

2.1. Referitor la *fapta prejudiciabilă*, menționăm că în acest caz ar fi indicat să nu vorbim despre întregul spectru de fapte prejudiciabile, ci numai despre cele care cad sub incidența legii penale. Respectiv, ar fi mai corect să se vorbească despre infracțiunile în curs de pregătire, de comitere sau care au fost deja comise, precum și despre făptașii acestora.

Prin urmare, există două situații:

prima – infracțiunea este în faza de până la comitere, adică până la survenirea pasibilității de pedeapsă ca semn obligatoriu al infracțiunii, lipsa căruia împiedică pornirea UP. În această situație, putem vorbi despre faza PP de până la pornirea UP, respectiv vor fi realizate doar acțiunile care pot fi efectuate în această fază (mai sus am discutat acest subiect).

a doua – suntem în prezența faptului împlinit, adică în prezența infracțiunii. În această situație se dispune urmărirea penală și respectiv va fi posibil de realizat MSI prevăzute în CPP. Dar și aici se cere o precizare, dacă infracțiunea comisă este din categoria celor grave, deosebit de grave și excepțional de grave, atunci ar fi posibil de aplicat întreg spectrul de MSI prevăzute în CPP (pct.2 al alin.(2) al art.132¹ CPP). Dacă infracțiunea este din categoria celor ușoare și mai puțin grave atunci, doar pentru investigarea unora din ele, se va putea efectua fie: *Interceptarea și înregistrarea comunicărilor* (pentru infracțiunile indicate în art.132⁸ CPP) și *Monitorizarea sau controlul tran-*

zacțiilor financiare (pentru infracțiunile indicate în art.134² CPP).

În acest sens, sunt relevante prevederile art. 4 din Recomandarea (2005)10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind „tehnicile speciale de investigare” [17] în care se menționează că: „tehnicile speciale nu trebuie utilizate decât dacă există motive serioase de a crede că o infracțiune gravă a fost săvârșită ori este pregătită sau în curs de pregătire, de una sau mai multe persoane anume identificate, ori de o persoană sau un grup de persoane care nu a fost încă identificat”.

2.2. În privința *căutării persoanelor* care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată, ori care se eschivează de la executarea pedepsei penale, ori sunt dispărute fără urmă, ori necesită stabilirea identității cadavrelor se poate spune că iarăși revenim la problema discutată mai sus cu privire la MSI realizate în cadrul și în afara PP. În plus, se va ține cont de statutul persoanei, gravitatea infracțiunii în legătură cu care se caută și fazele PP.

2.3. Informațiile privind *circumstanțele care pun în pericol ordinea publică, securitatea militară, economică, ecologică sau de altă natură a statului* servesc ca temei pentru realizarea doar a MSI care conform legii pot fi aplicate în afara PP. Atunci când o astfel de amenințare va deveni infracțiune concretă în temeiul căreia va fi pornită UP se vor aplica MSI corespunzătoare în funcție de gravitatea acesteia.

2.4. Aceleași explicații sunt valabile și în cazul informațiilor referitoare la *circumstanțele ce pun în pericol securitatea investigatorului sub acoperire sau a membrilor familiei acestuia* ca temei pentru realizarea MSI.

Al treilea temei privind realizarea MSI se referă la *circumstanțele ce pun în pericol securitatea ofițerului de investigații, a familiei sale și a persoanelor apropiate lui* și care trebuie să fie prezentate în forma unui **raport** semnat chiar de ofițerul de investigații. Comentariile de mai sus sunt valabile și în acest caz. Singurul element de noutate ține de determinarea cercului de persoane apropiate ofițerului de investigație a căror securitate ar putea fi pusă în pericol. Considerăm că în această categorie de persoane nu se înscriu colegii de serviciu, deoarece aceștia ar putea ei înșiși să scrie un raport în acest sens în nume propriu. Probabil legiuitorul a avut în vedere alte persoane care colaborează, ajută sau în alt mod contribuie

la desfășurarea activității ofițerului de investigații.

Al **patrulea temei** privind realizarea MSI de fapt nu este un temei separat, ci mai degrabă **forma** în care se regăsește unul din temeiurile indicate anterior, fiind vorba despre:

actele procesuale ale ofițerului de urmărire penală, ale procurorului sau ale judecătorului de instrucție în cauzele penale aflate în procedura acestora;

interpelările organizațiilor internaționale și ale autorităților de drept ale altor state în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;

cererile de comisie rogatorie [16] ale organelor de drept ale altor state în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte (art.132³ CPP) [9].

În art.24 al Legii nr.59/2012 legiuitorul a mai prevăzut un temei – **rezultatele MSI** deja realizate. La drept vorbind, acesta nu poate să constituie un temei separat de efectuare a MSI. Rezultatele MSI servesc mai degrabă drept sursă de proveniență a informațiilor care la rândul lor ar putea să constituie temei de efectuare a MSI.

Legislația națională, pe lângă temeiurile indicate mai sus, stabilește și anumite **condiții** doar în prezența cărora MSI ar putea fi autorizate și înfăptuite.

Astfel, în art.132¹ CPP sunt prevăzute trei condiții valabile pentru MSI efectuate în cadrul PP și în alin.(2) al art.19 al Legii nr.59/2012 sunt prevăzute două condiții valabile pentru MSI efectuate în afara PP.

Cerința legiuitorului, în ambele acte legislative, este că MSI nu se autorizează și nu se realizează

ză dacă nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile indicate mai sus. Se poate spune și altfel, autorizarea și realizarea MSI se va considera ilegală în cazul în care nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile corespunzătoare indicate în lege.

Având în vedere că termenul „cumulativ” conform DEX [10] înseamnă „*concomitent, în același timp, simultan*” apare întrebarea cum pot fi îndeplinite cumulativ condițiile în cazul realizării MSI care prin natura lor nu corelează cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (ex.: cercetarea obiectelor și documentelor, chestionarea) și respectiv nici nu au cum să îndeplinească condiția necesității și proporționalității restrângerii respectivelor drepturi și libertăți? Neînțeleasă este și condiția existenței unui pericol pentru securitatea statului, deoarece măsurile sunt realizate pentru depistarea unor astfel de pericole. Neclară rămâne și condiția imposibilității realizării scopului PP pe o altă cale impusă MSI efectuate în afara PP.

Prin urmare, ajungem la concluzia că nu putem vorbi despre îndeplinirea cumulativă a respectivelor condiții, ci mai degrabă despre îndeplinirea condițiilor maximal posibil de îndeplinit, ținându-se cont de măsura concretă, situația concretă, scopul urmărit.

Termenul „**bănuială rezonabilă**” presupune existența suspiciunii care rezultă din existența unor fapte și/sau informații care ar convinge un observator obiectiv că s-a comis ori se pregătește comiterea unei infracțiuni imputabile unei anumite ori anumitor persoane și că nu există alte fapte și/sau informații care înlătură caracterul penal al faptei ori dovedesc neimplicarea persoanei

CPP (art. 132 ¹)	Legea nr.59/2012 (art.19)
1. pe altă cale este imposibilă realizarea scopului PP și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor;	1) realizarea scopului PP este imposibilă pe altă cale ori există un pericol pentru securitatea statului
2. există o bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave , cu excepțiile stabilite de lege;	
3. acțiunea este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;	2) măsura specială de investigații este proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

(art.6 pct.4³ CPP).

Expresia „*bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni*” se referă la situațiile în care există o suspiciune rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune, o tentativă pedepsibilă la o infracțiune sau acte preparatorii asimilate tentativei pedepsibile, fiind consacrat, de această dată, caracterul reactiv al urmăririi penale, ce presupune efectuarea investigațiilor după săvârșirea infracțiunii [19].

Expresia „*necesară într-o societate democratică*” înseamnă că, pentru a fi compatibilă cu Convenția europeană, ingerința trebuie să corespundă inter alia unei nevoi sociale imperioase și să fie proporțională cu scopul legitim urmărit. Curtea Europeană analizează în concreto dacă ingerința în dreptul protejat de Convenția europeană, prevăzută de lege și necesară într-o societate democratică, satisface în plus cerința de proporționalitate cu scopul urmărit, în sensul menținerii unui just echilibru între ingerință și scop [2; 3; 5].

Bibliografie

1. CEDO, Guțu c. Republicii Moldova, Hotărârea din 7 iunie 2007, paragr. 66.
2. CEDO, Handyside c. Marii Britanii. Hotărârea din 7 decembrie 1976, paragr. 48-49;
3. CEDO, Klass c. Germaniei. Hotărârea din 7 septembrie 1978, paragr. 42;
4. CEDO, Leander c. Suediei, Hotărârea din 26 martie 1987, paragr. 52-57.
5. CEDO, Silver c. Marii Britanii. Hotărârea din 25 martie 1983, paragr.97;
6. CEDO, Sorvisto c. Finlandei, Hotărârea din 13 ianuarie 2009, paragr. 110-112;
7. CEDO, Varga c. României, Hotărârea din 1 aprilie 2008, paragr. 68.
8. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003.
9. Conform prevederilor art.18 al Convenției ONU împotriva criminalității transnaționale organizate semnată la 15 noiembrie 2000 la New York, statele părți își acordă reciproc cea mai largă asistență judiciară posibilă cu prilejul anchetelor, urmăririlor și procedurilor judiciare privind infracțiunile prevăzute de prezenta convenție, după cum se prevede la art.3, și își acordă reciproc o asistență similară când statul parte solicitant are motive rezonabile să presupună că infracțiunea prevăzută la lit. a) sau b) a paragrafului 1 al art.3 este de natură transnațională, inclusiv când victimele, martorii, produsul, instrumentele sau elementele de probă ale acestor infracțiuni se află în statul parte solicitat și când un grup infracțional organizat este implicat în acestea.
10. Dicționarul explicativ al limbii române. Disponibil [on-line]: <https://dexonline.ro/definitie/temei> Vizitat: 27.03.2021.
11. Dolea I. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ). Textul cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016. p.638.
12. Antoniu Gh., Bulai C., Ghivulescu Gh. Dicționar juridic penal. – București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976, p.271.
13. Hotărârea CC Nr. 7 din 16.04.2015.
14. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.4s-10/13 din 13.10.2013 disponibilă online http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_csj.php?id=21 Vizitat: 27.03.2021.
15. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.
16. Legea RM nr.371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală (Comisia rogatorie este o formă de

Rezumând cele relatate în această lucrare, se poate spune că autorul, fără să pretindă la epuizarea abordării subiectului analizat, a scos în evidență valoarea deosebită a temeiurilor și condițiilor pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații. Prin analiza problematicii identificate s-a încercat inițierea discuțiilor constructive în rândurile mediului academic, practicienilor, precum și a altor entități interesate de activitatea specială de investigații și de urmărire penală în speranța că se vor găsi cele mai reușite soluții astfel încât să contribuie eficient la înțelegerea și aplicarea unitară a legislației ce reglementează compartimentul efectuării MSI, la dezvoltarea și valorificarea întregului potențial al ASI în combaterea criminalității și ocrotirii valorilor sociale, la valorificarea rezultatelor obținute prin efectuarea MSI în procesul probator, la eficientizarea controlului legalității efectuării MSI și, nu în ultimul rând, la creșterea respectului față de drepturile și libertățile persoanelor implicate în ASI.

- asistență juridică internațională care constă în împuternicirea pe care un organ de urmărire penală sau o instanță judecătorească competentă dintr-un stat, sau o instanță internațională o acordă unor autorități similare din alt stat pentru a îndeplini în locul și în numele său activități procesuale referitoare la un anumit proces penal).
17. Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei 10 (2005) privind tehnicile speciale de anchetă în legătură cu infracțiuni grave, inclusiv acte de terrorism. Disponibil [on-line]: <http://www.refworld.org/docid/43f5c6094.html> Vizitat: 27.03.2021.
 18. Recomandarea nr. 38 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, Disponibil [on-line]: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=60.
 19. Udroi M., Slăvoiu R., Predescu O. Tehnici speciale de investigare în justiția penală. București 2009. p.88-89.
 20. Агарков А.В. Проблемные аспекты законодательного регулирования оснований для проведения оперативно-розыскных мероприятий. Вестник Кузбасского института № 3 (40) / 2019 Disponibil [on-line]: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemnye-aspekty-zakonodatelnogo-regulirovaniya-osnovaniy-dlya-provedeniya-operativno-rozysknyh-meropriyatij> Vizitat: 27.03.2021.
 21. Вагин О.А., Исиченко А.П., Шабанов Г.Х. Оперативно-розыскные мероприятия и использование их результатов: Учебно-практическое пособие. — М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2006. p.43. Disponibil [on-line]: <https://snglib.org/book/3009960/0b1916?regionChanged=&redirect=252428762> Vizitat: 27.03.2021.
 22. Кузнецов Е.В. Некоторые проблемы правового регулирования оснований для проведения оперативно-розыскных мероприятий. Disponibil [on-line]: <https://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-problemy-pravovogo-regulirovaniya-osnovaniy-dlya-provedeniya-operativno-rozysknyh-meropriyatij> Vizitat: 27.03.2021.
 23. Халиков А.Н., Яковец Е.Н., Журавленко Н.И. Юридическое, техническое и информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной деятельности: Учебное пособие / Под редакцией А.Н. Халикова. — М.: Юрлитинформ, 2010. с.108.
 24. Шумилов, А.Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности: учебник для вузов 1 А.Ю. Шумилов. 3-е изд., доп. и перераб. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008. P.203.

Despre autor

Boris GLAVAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Investigații operative și securitate
informațională” a Academiei „Ștefan cel
Mare” a MAI al Republicii Moldova
e-mail: gba74@rambler.ru
tel: 079402916*